

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากต้นตำในป่า โดยชุมชนบ้านน้ำกิ ตำบลผาทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

ชื่อผู้เขียน นายชาติชาย ธราวรณ

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ คุณหญิง ณ ลำปาง	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำयोग	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วราภา คุณาพร	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากต้นตำในป่า โดยชุมชนบ้านน้ำกิ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการต้นตำในป่าเชิงอนุรักษ์ โดยชุมชนน้ำกิ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากต้นตำในด้านการผลิตและการตลาดของลูกชิด ดำเนินการศึกษาในพื้นที่ของหมู่บ้านน้ำกิ ตำบลผาทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ซึ่งในหมู่บ้านน้ำกิ มีชุมชนย่อยในหมู่บ้าน 3 กลุ่มคือ บ้านน้ำกิเหนือ บ้านน้ำกากลาง และบ้านน้ำกิใต้ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขและข้อมูลคุณลักษณะผสมผสานกัน โดยมีการวิเคราะห์เชิงปริมาณทางสถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา และใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจำนวน 139 ครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนย่อยของหมู่บ้านน้ำกิทั้ง 3 ชุมชน มีรูปแบบการจัดการต้นตำที่ต่างกัน โดยชุมชนบ้านน้ำกิเหนือมีการจัดการต้นตำแบบมีเงื่อนไข ซึ่งเป็นการจัดการที่น่าพอใจความสามารถของแต่ละบุคคลมาเป็นสิ่งกำหนดในรูปแบบการจัดการ เป็นการจัดการที่มีการควบคุมกันเองในชุมชน เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก ชุมชนบ้านน้ำกากลางมีการจัดการแบบแบ่งเขตให้แต่ละครอบครัวดูแล รับผิดชอบทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่ของครอบครัว เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างอิสระ แต่ก็มีข้อห้ามที่เข้มงวดในการใช้ทรัพยากรจากป่าไม้ ชุมชนบ้านน้ำกิใต้ เป็นชุมชนที่มีการจัดการแบบรวมกลุ่ม ที่มีการรวมกลุ่มในการเก็บตำตั้งแต่การเก็บผลตำจนถึงการขายเมล็ดตำหรือลูกชิดให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อ ส่วนการใช้ประโยชน์จากต้น

ตัวทั้ง 3 ชุมชนย่อยนั้น มีการใช้ประโยชน์จากผลค้างเพียงอย่างเดียวคือ การผลิตลูกชิด ซึ่งประกอบ ด้วย วิธีการผลิตลูกชิดและกระบวนการทางการตลาดที่ลูกชิดต้องผ่านกรรมวิธีต่างๆ ก่อนที่ผู้บริโภค จะนำมารับประทานร่วมกับของหวาน หรือ ไอศกรีมในลักษณะของลูกชิดเชื่อม

การจัดการต้นตำในป่าทั้ง 3 รูปแบบ มีส่วนช่วยทำให้จำนวนของต้นตำเพิ่มมากขึ้น และ ทำให้สภาพป่าบริเวณนั้นคงความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้ อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าการจัดการของบ้านน้ำ กิกลางจะดีกว่าอีกสองรูปแบบ ความแตกต่างของรูปแบบการจัดการ สามารถนำมาปรับใช้ตามความ เหมาะสม เพื่อขยายแนวคิดการจัดการต้นตำในป่าโดยชุมชน ในชุมชนอื่นๆ ให้กว้างขวางขึ้นต่อไป

Independent Study Title Conservation and Utilization of Sugar Palm (*Arenga pinnata* Merr.) in the Forest by Namki Community, Pha Tong Sub-district, Tha Wang Pha District, Nan Province

Author Mr. Chatchai Tharawan

M.S. (Agriculture) Agricultural Extension

Examining Committee

Assoc. Prof. Dusdee Nalampang	Chairman
Asst. Prof. Dr. Avorn Opatpatanakit	Member
Asst. Prof. Dr. Soontorn Khamyong	Member
Asst. Prof. Warapa Kunaporn	Member

Abstract

The study on Conservation and Utilization of Sugar Palm (*Arenga pinnata* Merr.) as well as marketing of dried sugar palm seeds (*luuk chit*). was done at Namki Village, Pha Tong Sub-district, Tha Wang Pha District in Nan Province. Namki Village had three sub-communities namely northern Namki, central Namki, and southern Namki. This study applied a qualitative research that employed both quantitative and qualitative analysis. Quantitative statistic analysis as well as descriptive statistic analysis, and statistic methods such as frequency, arithmetic mean and percentage were used to analyze demographic data of studied sample from 139 households.

Study findings indicated that all three sub-communities of Namki Village had different sugar palm management models. The northern Namki had a conditional management model. Individual farmer's expertise was used in forming the management model. They had an internal accountability system with primary purpose to protect the benefits of their own community. For central Namki, a geographical forest area was designated for a household. Each household was responsible for forest resources on their designated land. Although there was certain restrictions on the utilization of forest resources, each household had freedom to make the best use of their

designated land. For southern Namki, the community had centralized management model. Farmers participated in the utilization of sugar palm from picking sugar palm fruit through the final stage of selling the dried fruit to merchants together. It was found in the study that the only utilization of sugar palm was production of dried sugar palm fruit. The same finding was true for all three sub-communities. Production of dried sugar palm fruit consisted of production methods as well as procedure and marketing procedure. Dried sugar palm fruit was used for dessert or with ice cream in a form of dried and sweetened fruit.

Furthermore, it was found in the study that the three management models had helped increasing the number of sugar palm trees in the conservation forest, which in turn, maintained the good forest condition in the area. Among then models, the management model of Central Numki seemed to be better than the others. The different management models can be adapted and used to manage sugar palm in other communities.